

Emne: Oppdatering på din sak hos Kringkastingsrådet - KRA0029601

Fra: NRK Hjelp <nrk_hjelp@nrk.no>

Dato: 2024-05-02, 08:56

Til: ole.fostad@gordium.no

Hei, Ole Fostad!

Ole K. Fostads klage av 19. april 2024 på NRKs Brennpunkt-dokumentar «Skyggekrigen» med tilhørende nettsaker inneholder en rekke punkter om brudd på presseetiske prinsipper. Dette gjelder faktakontroll, kildebredde, kildekritikk og vern av anonyme kilder.

Presseetikken er regulert av Vær Varsom-plakaten, og eventuelle brudd på disse normene skal rettes til Pressens faglige utvalg.

Uavhengig av dette anerkjenner NRK den omfattende jobben Fostad har gjort med å ettergå vår journalistikk. Det kan imidlertid synes som om Fostad har oversett helheten i sin gjennomgang av enkeltteksempler.

Det er godt etablert at det russiske regimet i flere år har hatt hybrid krigføring som en del av sin verktøykasse. I dette begrepet ligger for eksempel kombinasjonen av sivile ressurser og militære formål, gjort på en slik måte at det ikke bryter terskelen for lovbrudd.

Det kan være hvordan Krim ble overtatt av styrker uten flagg – eller at sivile fiskefartøy blir brukt til militær planlegging.

Fiskeribladet skrev allerede i 2015 at russiske myndigheter har bedt russiske sivile sjøfolk om å ta norske farledsbevis, og at de kan bli brukt som kjentpersoner ved eventuell krig og konflikt.

Bergens Tidende skrev i 2022 at det var 253 russiske statsborgere med slikt bevis, slik at de kan navigere i norske farvann uten å ha med norsk los.

Den nye russiske maritime doktrinen fra 2022 legger dessuten opp til at alle mulige midler, også sivile fartøy, vil kunne bli brukt i en eventuell militær konflikt.

Dette er bakteppet for at vi har samlet inn russiske sivile fartøys AIS-data gjennom Kystverket, fra 2013 og framover. Her har vi brukt ulike kilder, både muntlige og skriftlige, for å identifisere områder som det ville være interesse for russisk etterretning å seile gjennom.

Ut ifra dette har vi sett etter fartøy som har beveget seg i flere områder eller i gjentakende mønster eller seilingsmønster som skiller seg fra andre fartøy. Noen av disse stedene har verdi for etterretningen.

De fleste russiske sjøfolk har legitime og ærlige, kommersielle hensikter. Derfor mener vi jo ikke at all russisk aktivitet er tegn på spionasje. Og som Fostad helt korrekt skriver, det finnes naturlige årsaker for å avvike fra normale bevegelsesmønstre.

Motorhavari, uvær og andre uforutsette hendelser vil alle gi anledning til å seile inn i eller oppholde seg på interessante steder. Det er jo nettopp dette som kjennetegner hybrid aktivitet. Under dekke av lovlig virksomhet kan det bedrives aktivitet som ikke er ønskelig i Norge.

Dette er en utfordrende journalistisk øvelse. Derfor har vi ettergått fartøy med uvanlige eller påfallende seilingsmønstre ved hjelp av flere kilder. Noen av dem finnes i dokumentaren. Andre ikke.

Vi har gjentatte ganger forsøkt å komme i kontakt med mannskap og rederi for å få svar på våre spørsmål og gi dem mulighet til å kommentere alle påstander. Ingen av dem har stilt til intervju.

Fostad har undersøkt mange seilingseksempler, og skriver at det er naturlige årsaker. Uansett årsak er likevel den hybride muligheten til stede, og det poenget gjelder fortsatt.

I vår journalistikk har vi dessuten tatt forbehold, både i tekst og underveis i programkommentar. For eksempel er det en feil lesing av Fostad å si at undrende kommentarer underveis i en scene med en telefonsamtale er det samme som en konklusjon fra NRK.

Det er det totale bildet som er relevant å snakke om, og der har vi vært helt åpne på at det er sikkerhetstjenestene i Norge og Norden som er utgangspunktet for påstandene om at det er noe som foregår.

Når det gjelder radioene om bord på «Ester» og «Lira» kommer det tydelig fram at vi ikke vet hva radioene har vært brukt til. Dette på tross av at vi har gjort gjentatte forsøk på å få svar på hvorfor radioene er ombord og hva de blir brukt til.

Heller ikke PST konkluderer på det, men ser utstyret i sammenheng med en tiltagende kapasitet og aktivitet hvor russiske fartøy i norske farvann har anledning eller utstyr til å drive etterretning.

Sjef for PST i Finnmark, Johan Roaldsnes, sier funnet av radioene styrker deres mistanke om at det blir drevet spionasje fra vanlige fiskefartøy. Siden dette er PSTs vurdering, er det også relevant i vårt arbeid med å undersøke den russiske aktiviteten i Norden.

Påstandene fra Fostad om at den anonyme kilden «James» brukes ukritisk og som eneste kilde på en rekke undersøkelser stemmer ikke. NRK har ettergått opplysninger fra «James» på samme måte som for alle andre kilder. Opplysninger skal bekreftes av andre uavhengige kilder, noe som er særlig viktig i bruken av anonyme kilder.

NRK står ansvarlig for vern og ivaretagelse av sine kilder, og vil derfor ikke kommentere Fostads påstander rundt dette ytterligere.

Til sist klager Fostad på at en kronikk han har sendt til NRK Ytring ikke ble publisert. Beslutningen om ikke å publisere kronikken ligger hos Nyhetsdivisjonen på Marienlyst, og utenfor redaktørlinjen til dette prosjektet. Fostad har likevel hatt kronikker om Skyggekrigen publisert i andre medier enn NRK, og som NRK har svart på.

Vennlig hilsen Robin Mortensen
Programredaktør

Vennlig hilsen,
Kringkastingsrådet

Original melding:

Saksnummer KRA0029601:
Fra: Ole Fostad <ole.fostad@gordium.no>
Sendt: fredag 19. april 2024 09:01
Til: Erik Skarrud <erik.skarrud@nrk.no>
Emne: Klage til Kringkastingsrådet på serien Skyggekrigen sendt på NRK 1

Hei!

Jeg har lagt ved en klage til Kringkastingsrådet på programmet "Skyggekrigen", en serie i tre deler som ble sendt på NRK 1, første gang 19. april 2023.

Programmet tilfredsstillende etter min mening på ingen måte kravene som er nedfelt i NRK-plakaten og Vær Varsom-plakaten. Det mener jeg er kritikkverdige og jeg mener at Kringkastingsrådet må ta opp saken og kritisere NRK for dette.

Vedlagt klagen er en fil med en kronikk som er omtalt i klagen, "Gravde-NRKs-gravejournalister-for-grunt-ytring.pdf", den er lagt ved for enkel referanse.

Mvh

--

Navn: Ole K. Fostad
Tittel: Sikkerhetsanalytiker
Adresse: Bjerkealleen 8E, 1363 HØVIK
Mobil: +47 92600255
E-post: ole.fostad@gordium.no<mailto:ole.fostad@gordium.no>

For videre kommunikasjon angående denne saken, vennligst svar på denne eposten.